

II RIIGIKOGU

1 istungjärk.

Protokoll nr. 16.

1923. a.

Sisu: 1. Uue Wabariigi Walitsuse ametisse kutsumine.

II Riigikogu koosolek 2. augustil 1923 a. kell 12 päewal.

Kokku on tulnud 79 Riigikogu liiget.

Koosolekut juhatab esimees **J. Tõnisson**.

Sekretääri kohal sekretäär **T. Kalbus**.

Walitsuse looshis: haridusminister **A. Weiderman**, rahaminister **G. Westel**, ja põllutöominister **B. Rostfeldt**.

Wälisesitajate looshis: diplomaatiline korpus pea täies koosseisus.

P ä e w a k o r d:

1. Uue Wabariigi Walitsuse ametisse kutsumine.

Koosolek algab kell 12.40 min.

1. Uue Wabariigi Walitsuse ametisse kutsumine. Juhataja **J. Tõnisson**: Päewakorras on uue Wabariigi Walitsuse ametisse kutsumine. Sel puhul on mul au järgmist Riigikogule teatada:

Riigikogu esimehele Riigikogu poolt 7. juunil 1923 a. tehtud ülesande täitmiseks on mul au esitada Riigikogule ametisse kutsumiseks uut Wabariigi Walitsust järgmises koosseisus: Riigiwanem — Konstantin Päts, rahaminister — Georg Westel, siseminister — Karl Einbund, wälisminister Friedrich Akel, haridusminister — Aleksander Weiderman, sõjaminister — Ado Anderkopp, teedeminister — Karl Ipsberg, kaubandus-tööstusminister — Bernhard Rostfeldt, põllutöominister — August Kerem, töö-hoolekandeminister — Oskar Amberg. (W a h e l h ü e pahemalt poolt: P a r a s m e e s!) Kohtuministri koht jääks ajutiselt wabaks.

Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Allik'ul.

H. Allik (wäljasp. rhm.): On seletamatagi selge, et see uus walitsus, keda täna tahetakse ametisse seada, jätkab sama teed, mida on käidud kogu wabariigi kestwusel ja mille tähisteks on lugemata kalmukünnad Irboska lepikus, Rahu-

mäel, Seamäe rabas ja mujal. (Juhataja kutsus rkl. Allik'ut korrale.) Sellepärast ei ole Eestimaa töörahwal waja oma seisukohta rewideerimisele wõtta ka selle uue walitsuse kohta, keda kodanliste erakondade poolt täna ametisse tahetakse seada. See seisukoht jääb samasuguseks nagu ta ennem on olnud. Kommunistline Riigikogu rühm hääletab uue walitsuse wastu.

Juhataja **J. Tõnisson**: Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Kangur'il.

W. Kangur (töörp.): Eestimaa töörahwa partei Riigikogu rühma, kui rewolutsioonilise klassiwõitluse alusel seiswate tööliste esitaja teatab, et tema ühineb selle teadaandega, mida siin esitas kommunistilise Riigikogu rühma esitaja ja loodab, et töörahwas siit ainult ühe järelduse teeb: — kindlamalt asub töörahwa ühisesse wäerinda, et ükskord teostada töörahwa walitsust ja kolikambri heita kodanlise korra paised, kodanlist walitsust.

Juhataja **J. Tõnisson**: Sõna hääletamise motiivide kohta on rkl. Tamm'el.

A. Tamm (rhws. w.): Hääletamise motiivide kohta teatan rahwuslik wabameelse partei Riigikogu rühma nimel järgmist: „Suurim osa hääleõiguslistest wabariigi kodanikkudest awaldas möödunud rahwahääletamisel umbusaldust 1-le Riigikogule, — seega ka tema poolt ametissekutsutud walitsusele.

Teiselt Riigikogult ootab rahwas uut walitsust mitte nimeliselt, waid sisuliselt.

Praegu esitatud walitsuse koosseisus on enamus endise walitsuse liigete käes, kes rahwa usaldusele tugea ei wõi, ja kelle nimed selle poolt küllalt hästi tuntud on.

Meie ei usu mitte, et see walitsus suudaks ja tahaks täita neid lootusi, mis rahwas on pannud II Riigikogu peale.

Sellepärast ei saa rahwuslik wabameelse partei Riigikogu rühm mitte hää-

letada esitatud walitsuse koosseisu poolt, ja ei wõta osa hääletamisest.

Juhataja J. Tõnisson: Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Palwadre'l.

A. Palwadre (sd.): Sotsiaaldemokraatlike tööliste partei Riigikogu rühm awaldab lähemalt oma seisukoha uue walitsuse tegewuse kawa ja uue walitsuse isikliku koosseisu kohta, kui uus walitsus oma deklaratsiooni on awaldanud. Nüüd tahan ainult tähendada, et sotsiaaldemokraatlike partei Riigikogu rühma seisukohti ei ole walitsuse moodustajad tahtnud ära kuulata ei uue walitsuse töökawa ega isikliku koosseisu kohta, ja sellepärast sotsiaaldemokraatlike partei Riigikogu rühm ei kuulu ka walitsuse toetajate hulka ja hääletab Riigikogule esitatud walitsuse walimisel selle wastu.

Juhataja J. Tõnisson: Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Grigorjew'il.

W. Grigorjew (wen.): Господа народные депутаты! Русская фракция будет голосовать за это правительство, в той надежде, что его пожелания выраженные главе правительства, будут исполнены.

Juhataja J. Tõnisson: Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Laretei'l.

H. Laretei (dem.-s.): Asunikkude, riigirentnikkude ja wäikepõllupidajate rühm on ikka seisukohal asunud, et meil tuleb walitsus luua, kes silmas peaks ja arwesse wõtaks wõimalikult suurema hulga rahwakihtide huwisid, et selleläbi suuremat stabiilsust saawutada. Sellel seisukohal asudes ei ole rühm kunagi tagasi hoidnud uue walitsuse töökawa kokkuseadmisest ja moodustamisest. Meie rühm on seda seisukohta küllalt selgelt väljendanud, osa wõttes koosolekutest, mis walitsuse töökawa arutamiseks on peetud ja saates Riigiwanema kandidaadile oma soowiawaldused Wabariigi Walitsuse töökawa kohta, waatamata selle peale, et rühma esitajat ei leitud wõimaliku olewat kutsuda just tähtsamatele koosolekutele, kus oleks wõimalus olnud esitatud soowiawaldusi arutusele wõtta. Rühma teada ei ole tema ettepanekuid ka wastawatel koosolekutel arutatud. Waatamata selle peale, olj rühm wiimase momendini nõus läbirääkimisi töökawa as-

jus pidama. Et rühmaga läbirääkimistesse ei astunud, et rühma esitajaid ei kutsutud koosolekutele, kus oleks saanud rühma soowiawaldusi arutusele wõtta, sellest järeldab rühm, et tema poolt esitatud kodanikkude huwisid ei ole tahtud arwesse wõtta, et ei ole soowitawaks loetud tema kaastöö walitsuse moodustamisel ega ka tema toetus walitsusele. Kõige selle peale waatamata ei taha asunikkude, riigirentnikkude ja wäikepõllupidajate rühm takistust teha Wabariigi Walitsuse ametisse astumisele, arwesse wõttes seda, et selle moodustamine on wõtnud väga pika aja ja seda, et rahwas suure kärsitusega walitsuse ametisse astumist ootab. Sellepärast ei hääleta asunikkude, riigirentnikkude ja wäikepõllupidajate rühm praeguse walitsuse koosseisu wastu, waid jääb ootama, kuidas tegelikus elus Wabariigi Walitsus meie rühma seljataga seiswate kodanikkude huwisid tähele paneb ja neid teostada katsub.

Juhataja J. Tõnisson: Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Piiskar'il.

J. Piiskar (is.): Praeguesitatud walitsus ei erine millegi poolest endistest, ehk wast sellepoolest, et tema näib olewat samm paremale poole, kogupõllumeeste sõiduweele ligemale. Senniste walitsuste tegewust on töörahwa kihid väga terawalt enda naha peal tunda saanud, mispärast seda poliitikat siin iseloomustama hakata ei tarwitse. Samade koalitsiooni rühmade poolt, enamasti samadest isikutest moodustatud uus walitsus jätkab sedasama poliitikat wõib olla weel terawamal kujul töötawate rahwahulkade wastu. Sellepärast on meie rühm selle walitsuse wastu, niisama nagu ta eelmiste kodanliste walitsuste wastu on olnud.

Juhataja J. Tõnisson: Asun hääletamisele. Riigikogu kodukorra § 104. järele sünnib Wabariigi Walitsuse ametisse kutsumine lahtisel hääletamisel liht häälteenamusega. (Hääletatakse, loetakse hääli.). Poolt on 43 häält, wastu 25 häält, seega on Wabariigi Walitsus esitatud koosseisus ametisse kutsutud. Sõna on korra kohta rkl. Wirma'l.

K. Wirma (sd.): Teen ettepaneku käesolewat koosolekut lõpetada ja järgmine Riigikogu koosolek määrata täna

kell 5 p. l. ja wõtta päewakorda järgmised punktid, mis tänahommikusel koosolekul arutama jäid:

1. Riigikogu liigete P. Keerdo, H. Alliku ja R. Pälson'i arupärimise-ettepanek Wabariigi Walitsusele poliitiliste wangide terroriseerimise üle demokraatlikkudes wangimajades.

2. Heakorra ja julgeoleku seaduse § 190 muutmise seadus — III lugemisel.

3. Eesti-Wene raudteekonventsiooni täienduste kinnitamise seadus — II lugemisel.

4. Kaubandus-tööstusministeeriumile eelkrediidi määramise seadus — II lugemisel.

5. Asunikude ehituslaenu seadus — II lugemisel.

6. Rahwawäelaste ja nende perekondade pensioni-seaduse muutmise seadus — II lugemisel.

7. Sõjawäeosade ja asutuste alla wõetud ruumide üüriseaduse muutmise seadus — II lugemisel.

8. Põllutööstusministeeriumile riikliste maaparanduse tööde tegemiseks eelkrediidi määramise seadus — II lugemisel.

9. Riigiametnikkude ja -teenijate palgaseaduse muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

Ühes sellega teatan, et Riigikogu juhatus on wanematekogu kokku kutsunud homseks ja homse päewa jooksul ei kaawatseta Riigikogu koosolekuid pidada, kuna wast laupäewal, silmas pidades neid asjaolusid, et komisjonid kasutawad wast homset päewa rutulise iseloomuga seaduseelnõude arutamiseks ja annawad seadused ära Riigikogu juhatusetele, et neid saaks paljundada ja Riigikogu liigetele kätte anda, siis wõiks wahest laupäewal kolm Riigikogu koosolekut ära pidada, et kõik need seadused, mis esitatakse, saaksid kolmel lugemisel wastu wõetud.

Juhataja **J. Tõnisson**: On ettepanek tehtud järgmist Riigikogu koosolekut täna kell 5 p. l. ära pidada. (Hääletatakse.) See ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Kes on rkl. Wirma poolt ettepanud päewakorra poolt? (Hääletatakse.) Päewakord on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 1 päewal.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **J. Tõnisson**.

Sekretäär **T. Kalbus**.

